

Naš List

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Naš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter velja za celo leto 5 K. za pol leta K 250. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljanje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 14. oktobra 1905.

Štev. 41.

So Slovence prodali? Komu? Za koliko?

„Kaj nas briga za Slovence!“ Besede, ki jih je izustil Vinko Milić iz Splita na zagrebški konferenci voditeljev hrvatskih političnih strank pretečenega tedna, na vprašanje, kako s Slovenci.

I.

3. oktober 1905 ostane v jugoslovanski politiki na vsak način pomenljiv, in najsi je ta pomenljivost za nas Slovence koristna ali škodljiva. Tega dne so se sešli malodane vsi razni poslanci iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije in Istre. Ti poslanci hrvatske narodnosti, pripadajoči ali hrvatskemu ali dalmatinskemu deželnemu zboru ali dunajskemu parlamentu, so se sešli, da zavzemo stališče povodom sedanjega političnega stanja v monarhiji, ki je je povzročila kriza na Ogrskem. Tako utemeljujejo sami svoj sestanek v resoluciji in iz tega utemeljevanja tudi izhajamo mi pri svojih nadaljnjih izvajanjih.

Ali ta resolucija bi ne bila sama ob sebi za nas Slovence tako značilna, kajti poslanci, ki so jo postavili, vendar ne bi mogli trditi, da izražajo v njej ljudsko voljo. V celi Hrvatski in Slavoniji je od dobrih dva in pol miliona Hrvatov in Srbov komaj 52.000 volilcev, torej jedva 2% vsega prebivalstva. Volilno pravico ima na Hrvatskem le vsak tak, ki plača vsaj 60 K direktnega davka. Ali ta resolucija je dobila takoj vse drugačen pomen, ko so izvolili njeni vstvaritelji izmed sebe poseben odbor petorice (tri Dalmatince: dr. Čingrijo, Milića in Trumbića; dva Hrvata: dr. Harambašića in S. Zagoraca), ki je sklical v Zagreb vse voditelje hrvatskih strank, kjer so predložili omenjeno resolucijo, katere odlomke priobčujemo na drugem mestu. In veliko laže bi bilo prekriti namen te petorice, zakaj je prišla v Zagreb, bilo bi se mogoče izvijati in zanikavati, našo sumnjo, ali dr. Vinko Milić iz Splita je povedal v pregoreči odkritosrčnosti vse, kar nam je treba: ta

V jesenskem večeru.

Solnce že zahaja. Svetlo modro nebo na vzhodu temni, v dolini postaja trava rosna in lahne megle legajo po nji. Sredi doline šumlja potoček, njega nemirni valovi beže med zelim, z mahom porastlim kamenjem in nad njimi molče vrbe, tu pa tam samovaje bele breze.

Po dolini navzgor veje lahen veter. Drevje skoro neslišno ječi... Listje se usiplje, obleži na mokrih tleh ali pa se ziblje na drvečih valovih, zastaja med kamenjem, dokler ne obleži na produ. Gori nad parobkom se zapletajo solnčni trakovi med mračnimi bukvami, poigravajo se z odpadajočim listjem, ki niansira iz temnozelenega v lahnorodeče, rumeno, rujavo —, pada doli na mehko, vlažno zemljo, se razgublja in hiti po pokošenem travniku, med dolgimi, nejasnimi sencami, v dolino.

Na griču molči gradič in za njim v vrtu pod veliko jablano sedi Mara — v roki knjigo, na pol odprto. Ne čita, glavo ima naslonjeno ob deblo, roke v naročju. Njene velike, temne oči sanjavo zró v daljavo: misli na svojo mladost — na polupreteklo čase in pred seboj vidi vse one trenutke... Lahen nasmeh ji šine preko usten. In njene oči gledajo še več. A ne ve, kaj; vse je zastrto nekam v meglo — njena prihodnost. V sreči ji vstaja kopnenje in vsa njena duša je veliko hrepenenje. Sluti nekaj veli-

petorica je prišla v Zagreb, da pridobi voditelje opozicijskih hrvatskih strank za Košutovce.

Slovenci se moremo strinjati z resolucijo tam, kjer se govori, da je treba današnje parlamentarne in upravno-politične odnose v Hrvatski in Slavoniji korenito ozdraviti, da se uvedejo razmere, ki odgovarjajo potrebam kulturne zemlje, da zahtevajo ustavo in svobodo. To so točke, ki so jih imele do zdaj že razne stranke na svojem programu in izražajo le več v celoti razna stremjenja posameznih strank. Z resolucijo moremo soglašati tudi tam, kjer pravijo, da ima vsak narod pravico, da odločuje svobodno in neodvisno o svojem bitju.

Ali za vsem tem tiči nekaj povsem drugega, to, kar je dejal Milić: paktiranje s Košutovci. Mesto da stopi vsa Hrvatska proti Košutovcem, se izražajo temu možu, ki nima danes nobene resne besede več, bratske simpatije. Košut, ki vztraja na stališču, da je treba vreči vse ogrske narodnosti ob tla (med temi je pet slovanskih plemenov!), ki daje na ogrskih tleh edino madjarščini državopravno veljavo, s takim možem hoče stopiti hrvatska javnost v bratski boj proti absolutizmu, z drugo besedo: proti dinastiji! Z opozicijo, ki je edino zaradi tega proti splošni volilni pravici na Ogrskem, ker je prepričana, da odklenka istega dne njeni mogočnosti in stopijo na površje tudi slovanski, rumunski in nemški elementi, z narodom, ki se navdušuje za tako opozicijo, hoče doseči reška politika trajno sporazumljenje!

Ko smo zaznali za resolucijo, smo bili osupnjeni, nismo znali, ali je istina, kar leži pred nami ali je le slaba politična šala. In da ni šla izvoljena petorica s to resolucijo v Zagreb, bi je tudi mi resno ne vpoštevali.

Naravno je, da ni izšla reška resolucija iz volje hrvatskega naroda, kajti šele ko je bila resolucija že stvorjena, se hoče pridobiti za njo tudi hrvatske stranke, javno mnenje na Hrvatskem, v Slavoniji in Dalmaciji. Preden govorimo torej nadalje o njej, se

kega in vse ji izraža trenutek bolesti — bolest hrepenenja.

Dolgo sedi tako, zatopljen v veliko molitev narave. Solnce se je že popolnoma nagnilo k zatonu, sence postajajo čim dalje večje in daljše, in doli v dolini kmet s težkim korakom stopa za polnim vozom.

„Mara!“

Zgane se in knjiga ji pade iz naročja. Čemu je prišel, si misli, pobiraje knjigo, dasi je dobro vedela, zakaj.

„Vi ste... Ivan?“ dé nekoliko v zadregi in lice ji lahno zardi.

„Oprostite, moral sem... Včasih se me niste bali, in danes...“

Ivan je govoril tiho in počasi, pot ga je nekoliko usopla. Sede ji nasproti in za trenutek molčita oba. Doli ob potoku, po cesti drdra voz; to negotovo drdranje se bliža in zopet razgublja v daljavi.

„In kdaj ste prišli?“

„Zjutraj.“

„In odidete?“

„Nocoj.“

„Po noči — in sami po teh samotnih stezah“, govori bolj sama sebi in nekoliko glasneje vpraša:

„In vi se ne bojite?“

„Česa? — Nekdaj pač, tedaj sem se bal teh temnih sene, ki huškejejo včasih preko pota in vi si mi-

moramo najprej vprašati, kje se je porodila. Da se ni v narodu, v ljudstvu, to je menda dovolj očito.

Če gremo malo nazaj, vidimo, da je razširjal v javnost podobne misli najprej reški „Novi list“, kjer imajo odločilno besedo dalmatinski politiki. Brez dvoma se je dala listu od te strani naloga delovati v tem smislu, kajti popolnoma nenaravno bi bilo, da so se sešli na goli poziv kakega lista hrvatski poslanci na deseturno posvetovanje in sklepanje o resoluciji. Izključeno je torej, da bi se dobil kak jugoslovanski politik, ki bi se upal trditi, da niso dali prve besede za resolucijo dalmatinski Hrvatje.

Zakaj so se zavzeli oni za to, da se izreče Košutu priznanje in se povdarja potreba skupnega boja in medsebojnega prijateljstva? Ali so jih gnale dejanske potrebe, so zahtevali to njih volilec?

Mi smo malodane prepričani, da je imenovana izjava — Košutovo delo. Da je to lažje umeti, nam je poseči nekoliko nazaj.

Dalmacija je postala od tistega trenutka, ko ni hotel sprejeti avstrijski cesar dalmatinskih poslancev v avdienci, protidinastična, irredentna. Njena najiskrenejša želja je, odtrgati se od Avstrije, in je v tem ene misli z italjansko irredento in s Košutovci. Košut, ki je bival sam mnogo let v Italiji (njegov oče je imel n. pr. svoje bivališče v Turinu, kjer so se shajali najrazličnejši madjarski in italjanski revolucionarji), ima še danes zveze z italjanskimi politikirredentisti; in teh se je poslužil kot posredovalec svoji želji: pridobiti Hrvate. Čemu tudi bi se mudil ugledni dalmatinski politik v Italiji cele štiri mesece in prišedši domov, pričel z agitacijo za misli, ki jih je razširjal najprej reški „Novi List“ in jih je sprejela potem izjava hrvatskih poslancev? Od kod prijateljski pozdrav Košuta, ki ga je poslal po uredništvu reškega „Novega lista“ hrvatskim poslancem? Ali ni vedel Košut za vse to že naprej in vedel tudi, da je pričel ravno „Novi List“ najprej s propagando izjave, iz katere je čuti mogočni klic: proč od Dunaja! Če smo se učili spoznavati dalekosežnost tega klica in poznamo pravo mnenje Košu-

slite pri tem bogvekaj. Veter zaveje, drevje zašumi — — vi obstojite in poslušate, in zdi se vam, da nekdo ječi. — Tedaj sem bil še mlad...“

Obmolkne in pogleda Maro. V laseh se ji je zamotalo odpadajoče listje jablane in njene oči so se uprle v njega. Čudno dekle, si misli in pogleda drugam.

„Zakaj ste obmolknil?“ ga vpraša nenadoma.

„Ne vprašujte! Vi veste dobro, zakaj! — Vam naj li povem, kako je bilo tedaj? Zahotelo se mi je po svetu in šel sem. In zakaj sem šel in nisem ostal rajši na rodni grudi? Vidite, Mara, ti ljudje tu doli so srečni.“ Pokaže z roko v dolino: Mala hišica, pokrita s slamo, pred njo so se igrali otroci, zadaj pa je puhtela mastna zemlja in iz hiše v kuhinji je žarel ogenj.

„Šel sem, ker sem vedel, da bi vi nikdar ne hoteli v okajeno kočjo z majhnimi zaprašenimi okni — šel sem, ker vem, da ljubite sanjati, a tu doli ljudje ne sanjajo...“

„In vi ste storili prav,“ ga prekine, „da niste ostali tu doli. Tu je trpljenje; človek mora dan za dnem upogibati hrbet, čelo mu je oznojeno — in niti debel ne postane od tega. Vi ste poskusili beli kruh pri nas, preden ste vedeli, da je na svetu še kaj izven te doline in našega griča. In kadar zaužije človek beli kruh — tedaj je prepozno...“

„Bilo je prepozno,“ reče Ivan zamolklo. „S kruhom sem zavžil i prvo kal ljubezni do vas, Mara,

toveev, vemo, da ne znači ta klic družega, kakor: proč od Habsburžanov. S tem si podajajo roko ogrski, italijanski in dalmatinski irredentisti. Med Slovenci so našle te ideje šele v najzadnjem času nekaj privržencev.

Mi nimamo niti najmanjšega povoda, braniti interese habsburške družine, zato se tudi ne ustavljamo klicu „proč od Dunaja!“ Ali kakor soglašamo — in do tega so nas privedle dolgoletne krivice naše vlade in njeno teptanje naših najpriprostejših pravic — s tem klicem, kakor bi moral postati i naš bojni klic „proč od Dunaja!“, prav tako se moramo najodločneje upreti stremljenju, ki vleče proti Budapešti. Ne na Dunaj, ne v Pešto, to bi moral biti predpogoj vsake jugoslovanske politike. To svojo trditev hočemo v nadaljnjih izvajanjih tudi dejanski podpreti.

Kaj imamo Slovenci in sploh Slovani od Dunaja? Če pogledamo nazaj v zgodovino, vidimo, da smo dobivali od tam, kjer so nas poznali le tedaj, kadar smo jim plačevali denarni in krvni davek, v znak hvale za brezmejno poslušnost in udanost dinastiji in državi udarce drugega za drugim, tako da se danes že sami več ne spoznamo iz teh krivic. Vsesale so se nam te tako v kri in meso, da si mi niti prav misliti več ne upamo, da moramo zahtevati svojo svobodo in neodvisnost od nemškega središča na Dunaju. Avstrijski vladi smo bili vedno nekaj manj vrednega, kar se lahko zaničuje in tepta. S trinško nasilnostjo nas je tlačila k tlom, uduševala vse in povsod naš narodni razvoj, in če se dobi kje državni pravdnik, ki bi nas tožil zaradi naslova tiran, smo pripravljeni nastopiti dokaz resnice.

Spoznavši vse to nečuvno početje naj silimo tja, kjer so nas pehali s silo od sebe, prezrši molčeče prošnje stotisočev in stotisočev slovenskih sre? Komur še ni usabnil zadnji čut milosrčnosti, ga je moralo ganiti to nemo sklicevanje na pravico — ta apatija naših rojakov napram vsakemu resničnemu narodnemu pojavu!

In kaj vleče Hrvate do Pešte? Ko so jih prodali Habsburžani Madjarom, so imeli priliko spoznati tekom desetletij, kako prijazno poje madjarski bič. In prav zelo kratkoviden bi moral biti tisti, ki bi menil, da postane tedaj bolje, ko pride Košutova stranka do vlade. Opozicija sprejme prav gotovo pomoč Hrvatov, da pa nima pri tem nobenih resnih mislij, je naravno. Kajti če tudi ugotovi Košutova opozicija vsemu, kar zahtevajo Hrvati, če tudi dovoli, da se zveže Dalmacija s Hrvatsko (kar je docela izključeno, kajti po vseh šolah se razlaga Dalmacijo kot deželo, ki pripada Ogrski in ne Hrvatski!), vendar ne bi smel noben politično izobražen Hrvat paktirati z ogrskimi revolucionarji, dokler se niso ti zavezali, dati najprej svobodo Slovanom, ki ječe pod pritiskom narodne zagrizenosti Madjarov. Košutova stranka je pokazala jasno kakor beli dan, da ni njej za pravico, ampak le za to, da pride na vrhunece moči. —

Če znači na eni strani boj proti Dunaju boj proti dinastiji, znači na drugi strani simpatija Pešti — simpatijo madjarskemu terorizmu, nasilju združenih protivladnih strank na Ogrskem! (Dalje prih.)

in potem ni bilo več poti nazaj. Moral sem naprej. V meni so vstajale misli in ideje — njih sredotočje ste bili vi. In danes sem na razpotju: Mara, na eni strani vi — a pot je samotna in ob njej ne raste labor.

„In cilj njen?“ vpraša Mara z drhtečim glasom. „Vi vprašate!“ se začudi Ivan, „njen cilj je tiha, mirna sreča.“

„In druga pot?“

„Pelje daleč, daleč, jaz sam ne vem, kam. In če hoče človek po tej poti, mora zamoriti vse želje, uničiti samega sebe. Pogaziti vse, in ob cilju ni mirne sreče — samotno je ob senci labora. In ta samota v senci labora in ta dolga, dolga pot v negotovosti, v zanikanju vsega...“

Govoril je vedno bolj tiho in kakor da bi videl pred seboj vizije. Obmolkne. O, da bi res dospel tja, na ono višavo, o kateri je često sanjal! Včasih je hodil doli po dolini sam, vstal je iz postelje in luna je plula počasi nad njim, on pa je šel po oni cesti sam. Poslušal je žuborenje potočka, šepetanje belih brez — in zdelo se mu je, da jih razume in tedaj se mu je zahotelo po nečem neizmernem. Ljudje iz doline ga bodo gledali strmeč, on pa bo hodil gori nad parobkom in se jim smehljaj.

Veter zaveje z novo močjo — med drevjem zašumi in listje se usuje, pade njej na glavo, v naročje. Mara vzame iz naročja odpadli list. To je živ-

Pričelo se je svitati.

IV.

Kakor vidimo, je obsegal narodno-radikalni shod v Trstu dva dela: v prvem so zborovali skoro izključno le dijaki, drugega pa je izpolnil ljudski shod. In dolžni smo zdaj spregovoriti o tem kongresu, ki je povzročil obe prireditvi, nekoliko obširneje.

V spominu bo še, da smo vprašali pred nekoliko tedni, kaj pravzaprav hoče nova radikalna struja, kakšen je njen program in njeno stremljenje. Dejali smo, da upravičuje nazvanje „narodno-radikalen“ misel, da ima to gibanje političen značaj, kajti drugače si ne moremo tolmačiti tega naslova. Mi poznamo radikale v francoski politiki, v srbski itd. Tudi dejstvo, da so priredili dijaki velik ljudski shod, da so izrazili, da se je porodilo njih gibanje v znamenju odpora proti obstoječim razmeram, nas potrjuje v vsem drugem, kakor da je bil sestanek narodno-radikalcev v Trstu nepolitičen. Tik pred shodom so celo pisali, da je njih namen, začrtati si na podlagi dosedanjih skušenj pot, ki pelje do politične, gospodarske in kulturne osamosvojitve slovenskega naroda. Že na shodu dijakov so povdarjali, da je narodno-radikalna struja vseskozi demokratična, da stoji n. pr. na stališču splošne volilne pravice. Govorilo se je torej na shodu poleg nekaterih zgolj stanovskih razmotrivanj malodane le o stvareh, kjer je pronicalo vsak hip politično vprašanje. In to tudi utemeljuje naše obširne razprave o tem kongresu.

In če je dejal goriški odvetnik dr. Tuma, ki se je udeleževal dijaškega zborovanja, da odklanja, da bi ga spravljal kdo v zvezo z mislijo, naj bi dijaki politizirali, jim zaklical sam „proč strankarski programi!“ in navajal lepe Ibsenove besede: strankarski programi udušijo vsako mlado, življenja zmožno resnico — nismo sprejeli mi te resnice površno. Videli smo v tem svarilo, naj se razvija dijaštvo samo brez naših strankarskih programov.

Zaklicalo se je celo od dijakov, da se rušijo stare stavbe liberalizma in klerikalizma.

Vseskozi so silila v ospredje politična vprašanja, in ker ni nikjer zapisano, s katerim letom sme pričeti kdo politikovati, so imeli po našem mnenju mladi akademiki tudi popolno pravico, razpravljati i o takih vprašanjih, tembolj, ker so napovedali že naprej, „da bi bilo napačno, kedar se ni pomislilo, da smo napovedali boj osebnemu terorizmu in strankarskim dogmam.“

In mi smo pozdravljali z resničnim, odkritim veseljem takoj v prvi po kongresu izišli številki izid shoda. Govorilo se je na shodu v obče tako lepo in mirno, da je postajal človek nehote pozoren. Program kongresa je bil sestavljen naravnost izborna in vsa čast pravim prirediteljem tega sestanka.

Take stvari pa navdajajo človeka z upi v boljšo prihodnost. Akademikna mladina, ki pripozna preperelost obstoječih razmer, zna postati rešiteljica novega imena: svobode.

Človek pa, ki doživi včasih razočaranja, postane pozoren in si ogleduje vsako novo stvar od vseh strani. Tudi od slabe strani. Ne površna sodba, ampak iti

ljenje, si misli. Potegne veter življenja in človeka ni več — odpade kakor list z jablane in nikdo ne misli več nanj. Vse, vse je življenje, česar se domislamo in vidimo — tu konec, tam začetek — tu strto, tam oživljajoče — tu resignacija, tam... in vse to naše življenje je samo stremitev po nečem... In po čem? je premišljevala? Da — stremitev! a po čem?...

„Mara — povejte, katero pot naj si izberem,“ zašepeče Ivan in jo prime za roko.

„Moj odgovor!“ reče, kot bi se vzbudila iz sanj in pokaže proti zatonu.

Nebo je bilo tam lahno oranžnordeče in prehajalo v rožnato, rumeno — sem pa tja so ležali temni prameni in na obzorju vijoličaste lise. Megla v dolini je pokrila vso ravnino gori do parobka in po potu med njivami so se premikale nerazločne sence — ljudi. Veter je zanašal gori na grič zategle glasove. Fantje so ukali. In skoraj komaj slišno se je razgubljaj na grič zvonki smeh deklet. Iz daljave sem pa so zamirali otožni glasovi večernega zvonjenja.

„Ivan,“ nadaljuje po nekolikem molku in ni mu odtegnila roke. „Povejte: čemu in zakaj je človek... Del narave in ona hoče srečo in jo uživa. Vzemite, kar hočete — povsod, povsod vam drhti sreča v teh brezčutnih telesih. Ali ne — ona niso brezčutna! Vse živi in umira. Zakaj bi tudi ta list ne imel ničesar družega v sebi kot snov — mrtvo snov... Vse to je srečno — le človek ne in vendar je tudi on le del

stvari do dna — tako se moramo učiti spoznavati vse nove pojave.

Ali je navdahnjena res vsa naša akademikna mladina teh idej, ki jih je povedal cvet nove struje, recimo oba prava voditelja narodno-radikalnega gibanja? Se li zavedata vsaj oba ta dva dalekosežnosti in revolucionarnega pomena besed „narodno-radikalna struja slavi svoj triumf na tem tržaškem shodu“? Ne znači morda to zavedanja obrata v našem socialnem in političnem življenju? In v čem naj obstoji ta preobrat? V golih besedah „dijaštvo se noče usužnjiti nobeni politični stranki“. S tem bi bilo res srčno malo storjenega za izboljšanje našega življenja, te besede bi značile le apatijo napram slovenski politiki. In ta je bila vendar provzročiteljica te nove struje.

Brez vsakega dvoma — in naj se skuša to tajiti kakor se hoče — narodno-radikalno gibanje ima tako pretežno političen značaj, da obeta tvoriti kdaj i v našem javnem življenju nekaj povsem novega. In kdaj je to mogoče? Le tedaj, če dela dijaštvo iz svojega najglobljega prepričanja, če dela principiarno tako in ne morda ker mu dopada zveneti z lepimi besedami ob vsaki priliki.

Da pa je naš dvom o tem, je li delalo dijaštvo iz resničnega prepričanja tako in ne drugače, vsaj zelo upravičen, bo razvidno iz naslednjega.

Vabilo na shod narodno-radikalnega dijaštva v Trstu je podpisala „Prosveta“, akademikno ferialno društvo. Človek bi menil, v njem so združeni vsi narodno-radikalni elementi. Kar so parlamentarcem njih klubi, to in še več bi morala biti „Prosveta“ narodno-radikalcem. Kajti ni se tajilo, da je bilo ustanovljeno baš to društvo, da izvaja program (?) narodnih radikalcev tudi v praktičnem, vsakdanjem življenju. Kako veliko je bilo torej naše začudenje, ko izvemo, da ima društvo celo za časa-shoda le 14 članov! Prosimo torej, kje je zanimanje za novo strujo, kjé je tisto prepričanje, trdo in neomajano, ki naj bi delalo narodni radikalizem vreden zanimanja vse slovenske javnosti? V številu udeležencev shoda vidimo mi prav malo, v zanimanju za novo gibanje vse. Kdo je pozorneje sledil izvajanjem, ni da bi razpravljali na tem mestu.

Govoriti pa hočemo še o dveh stvareh.

Presoajmo radikalno strujo prav mirno. Teme-ljito, žal, ne moremo, ker nimamo o tem gibanju nobenega enotnega programa. Samo trditev „iz naroda za narod“ upravičuje naslov in strujo: „narodno-radikalen“ ne pove več kakor skoro — nič. „Iz naroda za narod“ je imel že Stanko Vraz v svojem ilirskem programu, in da tudi ta rek ne pove nič novega in posebnega, leži že v stvari sami. Govoriti moremo o vsem drugem več, kakor v programu. Opirati se moremo le na stvari, ki jih je podal shod. Nekaterim se je zdelo že to vse, nam ne tako.

Ne oziraje se na to, da nima naslov „narodno-radikalen“ nobenega praktičnega smisla (pod tem se vendar razumeva narodna nestrpnost, šovinizem: narodni radikalec in slovenski radikalec pa n. pr. ni eno in isto; morda naj je narodno-radikalen toliko kakor realen, demokratičen?; vestnosti in samokritike je treba tudi tu!), se moramo veseliti pri celi

narave. In zakaj? Ker ne pozna narave, je noče umeti in hoče vse drugo, kot je pomen njegovega bitja. A mi — mi iščemo v oblakih to, kar je na zemlji in kar je spodaj, zasledujemo zgoraj.“

Utrujeno obmolkne. Ivan jo je z zanimanjem poslušal in se čudil: zdelo se mu je, da mu odpira oči in kaže novo življenje. In vse ono, ki ga je mučilo tedaj doli v dolini in pozneje, vse mu je postajalo jasno. Videl je trpeti svoje ljudstvo — in ni razumel tega trpljenja, vedel ni, da je v tem sreča. Hotel ga je peljati na parobek in ni pomislil, da ondi ni onih polja in ne šumi potoček in ob njem ni ceste. Zakaj odvzemati ljudstvu mir in srečo, dajati mu idej in misli — in pri tem uničevati samega sebe.

„Mara, ti mi veliš, da naj grem prvo pot — pot, ki pelje po ravnini in katere cilj ni samota ob senci labora...“

„Da, Ivan, to je edino pravo — vse drugo tako nenaravno.“

„In ti pojdeš z menoj?“

„Mogoče...“

„Razumem te,“ zašepeče Ivan, skloni se in ji poljubi roko.

Veter potegne zopet in listje se vnovič usuje in se usiplje na Maro in Ivana. Nebo se je znočilo in zatrepetale so zvezde...

S. C.

stvari pred vsem resnega pripravljalnega dela merodajnih faktorjev Žerjava in Grošlja, njunega visokega umstvenega stališča. Ali vse naše življenje, ves naš milieu je tako gnjil in zastrupljen, da niti en Grošelj in en Žerjav ne spreobrneta tega nepreglednega števila grešnikov okrog sebe. Naj bi se umaknila ta dva za nekaj časa, in mi smo prepričani, da bi ogenj „radikalne“ struje hitro ugasnil.

Kaj sledi iz te trditve? Da ne deli množica svojega prepričanja z globokostjo recimo Žerjava in Grošlja, da teh ni rodila nezadovoljnost obstoječih razmer, ampak da so pridobljeni šele kasneje, so torej nestalni. Zato je naše upanje, da nastane „kaj drugega“ zelo majhno; morda je otroval množico, ki se zdi, da stoji za voditelji nove struje, klerikalizem ali liberalizem še premalo. S tem je tudi namignjeno, kako in kje je treba delati za nekaj „drugega“. Če je dejal Grošelj pri komerzu, zahvaljujoč se dr. Tumi na iskrenih besedah, ki jih je imel ta za delujoče člane novega gibanja, da je treba v tem boju velike neustrašenosti, naj se pokaže tak pogum vselej. Naj se dela vztrajno, premišljeno in ne suvati od sebe ljudi, ki bi se drugače morda sami podali v novo smer. Če se namerava propagirati osebnosti, potem smo zopet pri maniri naših klerikalcev in liberalcev. Vsaka nova struja mora delati brez kompromisov, brez pogajanj, a biti mora tudi diplomatska.

Neizogibno je treba, da imajo voditelji demokratske smeri med dijaštvom večino za seboj, a tako maso, ki je prišla do novih idej vsled svojega prepričanja in ne, ker se je navduševala na idejah, ki so vzkile v drugih središčih. Zato je po našem mnenju vsaj tako velika potreba, povedati in dokazati množici nezdravi milieu, okolico, iz katere izhaja naše dijaštvo. Spoznavši to življenje v svojem bistvu pride dijaštvo tudi samo do prepričanja, da je res treba delati za nekaj novega. S tem jim je dana podlaga, zakaj morajo delati in na prosvitljajših je potem, da pokažejo, kako je delati. In potem se morda ne prigodi več, da sedi v društvu, ki rekrutira svoje ude iz treh vseučilišnih mest, le štirinajstotica članov, in še med temi večina pridobljenih.

Zdaj pride še drugo. Dijaštvo, ki se navdušuje ob narodnem radikalizmu, prihaja že v praktično življenje. Dokončane študije so jih poslale v domovino iskat si kruha. Da prične posezati vsak tak v aktivno politiko, da mora tako storiti, če hoče pridobiti narod za idejo osamosvojitve slovenskega ljudstva, je naravno. Ali kje ima in dobi vsak tak oporo v javnem življenju? In kdor je res prepričan in veruje na to, kar propagira sam, naj se vsede tak za mizo in piše za liberalna ali celo za klerikalna glasila? To ni samo vprašanje vesti, če agitira narodni radikalec n. pr. za liberalno stranko. Tu se šele vidi, kdo razume novo strujo, koliko politične zmožnosti ima kdo, in tudi koliko političnega poštenja!

Kje naj torej deluje vsak tak, ki se je pripravljajal za časa svojih študij za nove ideje, kje naj išče opore samemu sebi in tistemu ljudstvu, ki ga je pridobil za se? In take pridobljene je treba vendar stalno poučevati, drugače so nezanesljivi. S samimi knjižnicami in predavanji je storjenega le tedaj nekaj, če se osnujejo podobne prireditve v vseh slovenskih vaseh. In še to vidno in za našo emancipacijo pomenljivo jedva po eni ali dveh generacijah. Slovenskemu narodu pa se zna prigraditi vsak hip, da stoji na pragu največjih dogodkov.

Radikalei, zapustivši šole, padajo nazaj v obstoječe razmere. Ta resnica se godi pred našimi očmi, in ravno ta nezanesljivost nas dela tako nezaupne na — uspeh. Morda pa vendar ne tolmačita Grošelj in Žerjav po svoje Ibsenovih besedi: der stärkste Mann der Welt ist derjenige, welcher — allein steht. (Najmočnejši je mož na svetu, če stoji — sam!)

Tako gibanje bi moralo imeti maso za seboj, in če ni narodni radikalizem le prazen naslov, je treba tudi žilavo in neustrašeno delati, skratka radikalno t. j. brezobzirno.

Če se dela tako — naše simpatije jim: če padajo nazaj v to, čigar odpor jih je rodil — naše obžalovanje, da se je izgubilo toliko časa za lepo izražene misli, je bilo tolikega navdušenja in se je navdalo posameznike s praznimi upi. Ne iščite v nobeni dosedanji slovenski politikisvojih v zorov. Ostati v svojih načelih dosleden in vztrajen, tako delo tvori šele moža.

In če se hoče delati tako, potem smo naslovili s polno pravico te skromne vrstice z veselim upom, da se je pričelo svitati med nami.

Ustanovni zbor „Slovenske sokolske zveze“.

(Konec.)

Predsednik dr. Tavčar odredi volitev. Volilo je 119 delegatov, od teh je oddalo svoj glas 82 dru. Ravniharju, 35 dru. Murniku in 2 dru. Tavčarju.

Delegati pozdravijo izvolitev burnim odobravanjem, novo izvoljenega starosta dvignejo Sokoli na rame ter ga nosijo po dvorani. Dr. Kušar kriči: cirkus! Klici ogorčenja proti njemu. Dr. Tavčar, dr. Murnik, dr. Windischer, Malovrh in še nekaj drugih zapuša dvorano, pri vratih pride do ostre kontroverze med odhajajočimi, ki kričijo v dvorano ter žugajo s pestmi, ter med v dvorani ostalimi Sokoli. Padajo ostre besede z obeh strani. Nepopisno vpitje polni dvorano. Ko starosta dr. Ravnihar zasede svoje mesto, kliče mu dr. Kušar: abug! Silno ogorčenje se dvigne proti dru. Kušarju, ki v družbi delegatov Sokola iz Kranja med klici: sramota, to ni sokolsko, le pojte! — zapuša dvorano. Besedo si izprosi dr. Murnik, ki ga delegati burno pozdravljajo, ter pravi, da z ozirom na ravnokar izvršeno volitev ne more prevzeti mesto načelnika, ker vidi, da ne uživa zaupanja (Klici: to ni res, nasprotno, mi te hočemo za načelnika); sploh hoče zapustiti aktivno sokolsko življenje.

Dr. Treo jedrnat ožigosa nastopanje manjšine, posebno tistih, ki so zaradi izvolitve, ki jim ni pogodu, demonstrativno zapustili dvorano. Običajno je, da se manjšina vedno ukloni sklepom večine. (Živahno odobravanje.) Vaše postopanje, pravi govornik, pa tudi kaže, da Vam nedostaje sokolskega duha, da ne poznate enakosti, bratstva in ne spoštujete svobodnega prepričanja in svobodne volje. (Viharno odobravanje, klici ogorčenja proti izhodu stoječim odposlancem manjšine.)

Starosta dr. Ravnihar zahvaljuje odposlance na zaupanju, s katerim so ga posadili na častno mesto slovenske sokolske zveze. „Toda ne iščem ne časti ne slave — kdor me pozna, ve, da so te moje besede odkritosrčne — ko prevzemam to častno službo. Starosta je le prvi med enakimi, zato Vam obljubljam, da Vam hočem biti tudi prvi delavec med enakimi. Ne pričakujte, da bi Vam na dolgo razlagal svoj program. Moj program je sokolska ideja in ta je tako absolutna, tako ena edina, da naj pride ta ali oni starosta, ta ali oni načelnik, pa je ne more izpremeniti. Napredek, vztrajnost, delo, disciplina, pred vsem pa bratstvo so moja načela; v tem duhu hočem biti Vaš delavec. Na zdar!“ (Dolgotrajna aklamacija.)

Z vzklikom sta bila izvoljena dr. Dragotin Treo, starosta Goriškega Sokola, prvim podstarosta, in dr. Josip Karlovšek, starosta Celjskega Sokola, drugim podstarosta, ki sta ob splošnem navdušenju prevzela svoji mesti, v svojih nagovorih poudarjajoč, da vidita v novi naši organizaciji jamstvo, da bode slovenski Sokol poletal vedno višje in s tem dvigal silo naše narodne obrambe. Ob soglasnem odobravanju so nato odposlanci volili načelnikom dra. Murnika; izvolili so h kratu odposlanstvo, sestoječe iz staroste, obeh podstarost in br. Smertnika, ki naj že odišlemu dru. Murniku na domu sporoči njegovo soglasno izvolitev. K tej točki so govorili dr. Franko, starosta Sokola v Solkanu, dr. Treo, zlasti toplo pa Josip Smertnik, ki je dejal, da lahko zastopa mnenje vseh delegatov, ki so bili proti izvolitvi Murnikovi kot starosta, ako pravi, da so to storili zgolj iz stvarnih razlogov, ker je v njem, odkar se je sploh mislilo na „Zvezo“, vsakdo videl načelnika, slovenskega Vanička; br. dr. Murnik naj pomisli, da tudi ustanovitelj Sokolstva Miroslav Tyrš, ki mu zgodovina Sokolstva plete vence nesmrtnosti, ni bil nikdar in ni hotel biti starosta, temveč je ostal do svoje prerane smrti — načelnik. Ravno taka nevenljiva slava je zagotovljena dru. Murniku, ki bodi naš načelnik. (Burno in dolgotrajno vsestransko odobravanje.)

Pri nadaljni volitvi so bili vzklikom voljeni Bogumil Kajzelj tajnikom, Rudolf Vesel blagajnikom, Bojan Drenik zapisnikarjem, Franc Perdani, Viljem Rogl in Vincenc Viljem namestniki, Josip Ulčakar (Trst), Julij Novak (Idrija), Hinko Sax (Kamnik) pregledniki računov.

Nato prekine starosta zborovanje.

Popoldne ob 1/23 otvori zborovanje starosta dr. Ravnihar ter naznani, da se je odposlanstvo skoro eno uro mudilo pri dru. Murniku, ki pa vključ prigradarjanju ni hotel prevzeti načelstva.

Brat Josip Zadel predlaga nato ob splošnem pritrdjevanju načelnikom br. Josipa Smertnika, načelnika celjskemu Sokolu. S solzami v očeh, ki mu

jih je izvalila žalost vsled dopoldanskih dogodkov, odklanja sprva br. Smertnik ponudeno načelstvo. Po daljšem prigovarjanju pa vendar vzprejme ob velikan-skem navdušenju izvolitev.

Med slučajnostmi predlaga dr. Josip Strašek, starosta Sokola v Brežicah, da naj bo prihodnje zborovanje „Zveze“ v Brežicah, kateri predlog je ob soglasnem pritrdilu obveljal.

Starosta „Savinskega Sokola“ brat Rudolf Pevec pa vabi k 25letnici „Sokola“ v Mozirju, ki bo prihodnje leto.

Ker se ne oglasi nihče več k besedi, zaključijo starosta dr. Ravnihar zborovanje. Današnji dan, pravi starosta, je zgodovinskega pomena za slovensko Sokolstvo: dela razdobje med preteklostjo in bodočnostjo. Dokazuje na eni strani, da je slovensko Sokolstvo počasi sicer, toda vztrajno rastlo in da stoji danes na višini, ki je dosihmal še ni bilo doseglo. To trdim tako glede števila društev, glede številnosti članstva, kakor glede razumevanja sokolske misli. Pa tudi dopoldanski dogodki ostanejo v naši zgodovini v neizbrisnem spominu. Vzlic tem dogodkom pa smemo trditi, da so slovenskemu Sokolstvu zrastle peruti, ono je postalo godno za višji polet, ki naj mu ga ravno omogočuje „Slovenska sokolska zveza“. Ako zastopajo posamezna naša društva v svojem dosedanjem takorekoč zasebnem delovanju preteklost, tedaj pripada zvezi — bodočnost. Njej je izročena naloga, da dvigne Sokolstvo razmeroma do one sile, kakor jo ima v bratih Čehih, naših učiteljih — češko Sokolstvo. Dati moramo našemu Sokolstvu ono široko podlago, da se bo na njej utrdil narod slovenski v svojih širokih množinah. Zakaj le tedaj bomo smeli govoriti o vplivu sokolskem na narod, le tedaj bo Sokolstvo zadobilo svoj pomen. (Pritrdjevanje.) Ako tega ni, ostane Sokolstvo sicer lepa, za posameznike tudi potrebna, a v splošnem brezpomembna igrača. Zato pa je naloga, ki jo prevzema „Zveza“, težavna in polna odgovornosti. In kakor se radujemo dneva ustanovitve „Zveze“, tako polni resnosti moramo iti na delo, ki je in ostane glavni delež novi organizaciji. Od tega našega dela bode zavisno, bodo li kedaj pozni naši rodovi blagoslovljali današnji dan, ali pa ga bodo prezrli v globoki pozabnosti. In da bi bilo prvo, to želim jaz, to želite z menoj vsi, ki ste iz vse Slovenije poleteli na ta sokolski parlament, ki pa je žal dopoldne kazal žalostno podobo ostalih naših parlamentov. Torej pogumno naprej, na delo! Na zdar!

Mnogobrojno obiskani zbor zapoje v iskrenem in svetem navdušenju našo himno „Hej Slovani“, ki je s tem postala naše geslo.

Po zborovanju je imel prvo sejo vaditeljski zbor.

Avstrijska poslanska zbornica.

351. — 355. seja.

K debati o govoru ministrskega predsednika Gauča se je oglasil k besedi dr. Lueger (kršč. soc.), ki se prepira najprej s Schumajerjem, ker mu je ta očital, da je osleparil volitveno razmerje za celih 600 glasov, s tem, da je bilo toliko listkov z Luegerjevo vednostjo ukradenih. Iz celega dolgovoznega, po vsebini tako praznega govora, kjer se je zdelo, da je skušal prekriti z dolgostjo notranjo praznoto, je posneti edino pametno resnico, da

prej ne bo miru na Ogrskem,

dokler se ne vpelje tam splošne volilne pravice in se ne osvobode s tem druge narodnosti: Hrvatje, Slovaki, Srbi, Malorusi, Rumuni in Nemci.

Zaradi izgredov na Moravskem so govorili razni češki poslanci, posebno še dr. Dvořák in Klofač, ki napadeta našo nemško vlado na najhujši način. Vlada ni dala v Prago, kjer je izmed prebivalstva 90% Čehov, na senatska predsedstvena mesta nobene Čeha, pač pa petorico Nemcev! Po statistiki pripada na Češkem češkim uradnikom vsaj 63%, a jih je mesto tega le 35—30%, pri finančni prokuraturi celo samo 20%! Klofač dela zopet vlado krivo takih anarhističnih nemirov, kakor so se prigodili zadnje dni na Moravskem. Kriva je vlada, kajti ona ne pozna nobene pravičnosti.

Dinastija tepta nenemške narode

sistematično kar z nogo, med tem ko vdušuje na Nemškem Slovane zloglasna pruska kuga. V Avstriji je absolutizem hujši kakor v Rusiji. Da je storila pri nas vlada svojo dolžnost, bi ne prišlo v Brnu nikdar do podobnega klanja, kakor se je to zgodilo. Sam brnski župan Wieser je ščuval prebivalstvo na najnesramnejši način.

Ko je hotel govoriti posl. Morsey, nastane med češkimi radikali nepopisno vpitje in kričanje: Mi ne dovolimo, da se zboruje naprej! Pokličite ministrskega predsednika v zbornico. V Brnu streljajo na naše! Konec!

Čehi so namreč prejeli med tem vest, da streljajo vojaki v Brnu na češke demonstrante. Kmalu pa se je izkazalo, da je omenjena vest docela pretirana. V zbornici so bili vsled tega res v taki skrbi, da je stopil celo sam minister za notranje zadeve v zvezo z brnsko policijo. Šele po tej izjavi je bilo mogoče napraviti red in so mogli govoriti poslanci dalje.

Več poslancev se je zavzemalo za splošno volilno pravico, Italijan dr. Bartoli je očital vladi, kako tepta pravice italjanskega naroda (kaj naj rečemo šele mi Slovenci?). Konča svoj govor tako: če se podre stara avstrijska hiša, ne ostanemo Italijani brez strehe.

Kot glavni govornik k debati o Gaučevem nastopnem govoru je izvoljen proti grof Sternberg, za ni nikogar.

Sternberg pa ima to nesrečo, da ga pozna vsa zbornica predobro, in že samo njegova izvolitev glavnim govornikom je vzbudila mnogo smeha. Ali to pot ni šlo samo s smehom. Med poslanci ki so ga dražili z medklici, da ni mogel govoriti grof, se je odlikoval prav posebno Vsenemec Wolf. Sternberg ga je neprenehoma opominjal, naj mu da mir, mu obetal celo klofute, naposled pa zgrabil za

kozarec vode

in ga vrgel proti Wolfu. Kozarec je zadel slabo in je le blizu stoječega poslanca Pommerja nekoliko v prst ranil. V istem hipu se zaleteli nekateri poslanci nad Sternberga s krikom: Ven ž njim! On ne sme govoriti naprej! To ne gre! Ven z odpadnikom! Vpitje in divjanje je tako ljuto, da mora predsednik prekiniti sejo. Med tem pregovore nekateri poslanci Sternberga, da je sklenil, opravičiti ta svoj čin pred zbornico. Sternberg napada po svoji stari navadi v svojem govoru tudi vojaštvo. Tako pove n. pr. kot znamenje prav posebne nezmožnosti našega najvišjega vojaškega poveljnika, feldmaršala Becka, sledeče: V listi, ki se je predložila bivšemu vojnemu ministru, slovitemu Kuhnju, kjer so stala imena raznih kandidatov za generalsko stopnjo, je napisal Kuhn poleg Becka: Za generala nesposoben...

Po končani debati o Gaučevi izjavi utemeljuje posl. Šuklje nujni predlog zaradi

izseljevanja iz Kranjske.

V Černomeljskem okraju je bilo

1. 1880	30.000 duš
1. 1890	28.460 "
1. 1900	26.300 "

in če bi jih šteli danes, bi jih ne bilo ondi več 24.000! Iz neke kočevske občine, ki izkazuje 2700 duš, jih je v Ameriki celih 1000! Da gre naše ljudstvo preko morja, ima svoj vzrok v tem, ker so pri nas razmere tako siromašne, zaslužka ni nikjer in ljudstvo si meni pomagati s tem, če gre v Ameriko. Posebno je veliko izseljevanje iz Dolenjske. Da se prepreči to, naj skrbi vlada, da stori kaj za prizadete kraje. Dolenjski je treba pred vsem nove železnice. Vlada je storila že davno veliko napako, ker se ni zanimala za jugoslovansko vprašanje. Da se je ohranila naša država do danes — za to imajo največ zaslug Jugoslovani. Ali vlada ni zanemarjala le Istre, Kranjske, ampak tudi Hrvatsko, Dalmacijo in Slavonijo. Odtod tudi, da je to ljudstvo v tako obupnem položaju.

Minister notranjih zadev se je z utemeljevanjem posl. Šukljeja za nujnost njegovega predloga v glavnem strinjal in obetal, da hoče delati vlada zdaj drugače.

Pri glasovanju je bila sprejeta nujnost predloga zaradi izseljevanja iz Kranjske. (Ker je prišel posl. Šuklje do te ideje šele zdaj, je zelo verjetno, da je čutil, da pridejo kmalu nove volitve!)

Zatem stavijo zbornici poslanci raznih strank svoj nujni predlog za

splošno volilno pravico.

Debata, ki se je razvila o tem predlogu, je trpela dva dni in ker priobčimo v kratkem obširno razpravo o enaki in splošni volilni pravici, se omejemo danes le na končni uspeh.

Kakor znano, je treba za nujnost vsakega predloga dvetretjinske večine. V tem slučaju bi trebalo torej vsaj 180 glasov (ker je bilo prisotnih v vsem 269 poslancev) za nujnost, ali tudi teh ni bilo. Nujnost je imela za-se 155, proti 114 glasov. Slovenski „napredni“ klub je blagovolil ob času poimenskega glasovanja ostati na hodniku. Tudi pogum.

Ko je prečitanih nato še nekaj interpelacij, naznanja predsednik zbornice, da je dobil po ministrskem predsedniku Gauču pismo, s katerim se odgodi zbornica na nedoločen čas.

S tem se je hotela dati prilika deželnim zborom, da se lahko sestanejo. —

Ogrska poslanska zbornica.

(Izvirno poročilo.)

Zgodi se menda prvič, da sedi na časnikarskih klopeh budimpeštanske poslanske zbornice slovenski časnikar.

Seja, napovedana na dan 10. oktobra t. l. ob deseti uri, ne obeta biti preveč zanimiva, kajti že zgodaj v jutro je bilo znano, da bo zasedanje zopet iznova odgodeno.

Zato se tudi poslancem kar nič ne mudi k posvetovanju. Ura je že na pol enajstih, ko vstopi nekaj poslancev iz opozicije. Na levi, kjer ima svoje prostore liberalna vladna stranka, je še vse prazno. Revolucionarjem se pridruži zdaj grof Aponi. Sloka, visoka postava, velik zakrivljen nos in redka dolga brada. Poslanci mu segajo v roke.

Število prisotnih narašča. Na vzvišenem predsedniškem mestu se prikaže priletna postava zborničnega prezidenta Justa. Pričujoči poslanci iz opozicije mu kličejo „eljen!“ (živio!). V istem hipu pride v dvorano grof Tisa s svojimi liberalnimi pristaši.

Že pozvoni predsednik, ko vstopita grof Andradi in Košut, voditelja neodvisne stanke, od svojih somišljenikov živahno pozdravljena. Ministrski rdeči baržunasti fotelji so prazni.

Just naznanja najprej, da mu je došlo v jutro sledeče kraljevo pismo:

„Mi Franc Jožef Prvi, cesar avstrijski, češki itd., apostolski kralj ogrski.

„Cerkvenim in posvetnim magnatom, banom in poslancem Naše zveste Ogrske, ki so se zbrali v zbornici Našega glavnega in prestolnega mesta Budimpešte Naš kraljevski pozdrav! (Poslanci se glasno posmehujejo in norčujejo. Klici: Hvala lepa! Obdržite ga zase!)

„Predragi zvesti! Ker ni bilo mogoče sestaviti do zdaj nove vlade na podlagi, ki bi zagotavljala rešitev krize parlamentarnim putem, izjavljamo Mi s tem na predlog Našega ogrskega ministrstva, odgoditi zasedanje zbornice od 10. oktobra t. l. tja do 19. decembra 1905.“

Komaj je prečitano to pismo, nastane v dvorani nepopisni vrišč in kričanje. Poslanci se smejejo, eden zavpije celo: kralj naj se odpove prestolu! Predsedniku se po dolgem brezuspešnem prizadevanju posreči, napraviti mir. Vihar se poleže in k besedi se oglasi grof Andradi, ki je v dolgem, nad polurnem govoru neizprosno pobijal krono. Tisti, ki so imeli Andradija za zmernejši element, so se prepričali, da ni prijemal še nihče krone tako prepričevalno in brezobzirno, kakor Andradi. Dejal je, da igra kralj z narodom slepe miši. Iz celega govora se je razvidelo, kako globoko mrzi neodvisna stranka na Ogrskem, v katere imenu je govoril grof, habsburško dinastijo in da ni namen Košutovcev, izvojevati si le madjarski poveljevalni armadni jezik, ampak doseči popolno neodvisnost ogrske armade. Avstrija in Ogrska bi si stali druga proti drugi kakor dve povsem tuji državi, in bilo bi le vprašanje časa, kdaj bi zapel potem na Ogrskem mrtvaški zvon Habsburžanom.

Andradi je imel pripravljeno tudi dolgo spomenico, za katere čitanje je rabil cele tri četrt ure. V tej spomenici izraža stališče cele dinastije, ki noče slišati, da je edini vladar v državi parlament.

Končno predlaga, da vzame zbornica ta elaborat na znanje in ga sprejme.

K besedi se oglasi nato grof Tisa, ki pravi, da je ne le nemogoče, govoriti še kaj naprej, če je že enkrat znano, da razpušča krona zasedanje, kako šele predlagati, naj se preide na glasovanje za kak predlog. Predsednik pozvoni. Osupnjen se ozre Tisa proti vzvišenemu Justovemu mestu. In treba je bilo še predsedniškega pouka, da je zvedel Tisa, da je to dovoljeno. Ko vidi grof Tisa, da ga nihče ne posluša, ampak mu kriči vse v obraz, da naj molči, zbeži iz dvorane in za njim vsi liberalni poslanci. Zasmehovanje Košutovcev spremlja odhajajočega. Nato zasedejo nekateri iz opozicije zapuščena mesta liberalcev.

Poslanec Mezöfi predlaga, naj zbornica tega kraljevega pisma sploh ne vzame na znanje, ampak zboruje preko njega. Kralj ne daje narodu nobene moči, ampak nasprotno: ljudstvo da kralju moč, razkošje in milijone iz svojih vinarjev. Zato naj se tudi

poslanci ne menijo za kraljevo odgodenje, ampak zborujejo še naprej.

Nato je vstal grof Aponi, ki je zbornico pregovarjal, da naj se ne poslužuje tako radikalnih sredstev, ampak naj ostane vedno na potu zakonov. Če je verjel grof Aponi samemu sebi, je zelo dvomljivo.

Ko se oglasi predsednik z vprašanjem, če sprejmejo poslanci Andradijevo spomenico, mu zakličejo poslanci besne „ígem! ígem!“ (da! da!). Zatem zaključuje sejo ob 3/4 1 uri popoldne.

Kriza na Ogrskem.

Magnatska zbornica.

Istega dne, kakor se je sešla poslanska zbornica, so imeli tudi magnatje svojo sejo. Ker je s kraljevim pismom odgoden državni zbor, t. j. poslanska in magnatska zbornica, so se morali naravno tudi ti slednji raziti. K temu je predlagal baron Pronaj, da naj se izreče najvišjim krogom ne le veliko skrb zaradi takega početja, ampak tudi grajo. Vendar je njegov predlog z 42 proti 50 glasovi propadel. Magnatje pa se sprejeli enoglasno zmernejši predlog Beötija.

Nikakih 20 K na dan.

Kakor poroča „Madjarski List“, se je izrazil predsednik poslanske zbornice, da ne more podpisati poslancem nakaznic za dijete in denar za stanovanje prihodnjega četrtletja, ker ni mogla zbornica o ničemer drugem sklepati, torej tudi tega denarja ni dovolila.

„Živela republika! Proč od dinastije!“

Pri velikem slavlju blagoslovljenja študentske zastave je zaklical izmed prisotnih vseučilišnikov nekdo: „Živela republika!“ Doli z dinastijo! Državno pravdnštvo je pričelo s preiskavo, ker hoče zaslediti tega, ki je dal na tak način duška svojim notranjim mislim. Državni pravdnik je pričel tudi že s preiskavo proti glavnemu slavnostnemu govorniku, ker je baje v njem žalil Veličanstvo.

Dogodki na Ruskem.

V Moskvi.

V Moskvi so nastali zopet novi veliki nemiri. Delavci po tovarnah so ostavili delo, tako da so danes že skoro vse tovarne zaprte. Štrajkujoči so prisilili tudi delavstvo neke železniške kovačnice, da so ostavili z delom, ter so jim v nasprotnem slučaju zagrozili s silo. Štrajkajo tudi uradniki cestne električne železnice. Mestni inženjerji zahtevajo, da poskrbi mestna uprava čim nujneje, da se zve za prave vzroke štrajka in za zahteve delavcev. V svoji spomenici zahtevajo tudi, da naj ne uporablja uprava nikjer nasilnih sredstev in naj ne bo noben delavec odpuščen zaradi štrajka.

Krvavi prizori.

5000 delavcev iz Moskovskega predmestja se je zbralo na velik shod, kjer se je govorilo v revolucionarnem smislu. Ko so prišli kozaki in orožniki, da bi razgnali zborujoče, so se vrgli nanje delavci s kamenji in samokresi. Razjarjena množica je zgrabila mladega kosaškega oficirja in ga toliko časa pretepavala, dokler ni izdihnil. Množica je ubila tudi enega žandarmerijskega nadporočnika. Mir je nastal šele, ko je prišla na pozorišče velika četa vojakov.

Naval na gubernersko palačo.

Najhujše je divjala množica štrajkujočih pred palačo gubernerja. Ko so se navalili delavci proti palači, so jih sprejeli vojaki s strelji. Veliko je težko ranjenih, deset jih je obležalo na mestu mrtvih. Vlada meni doseči mir in red v deželi s tem, če ustanovi posebno policijsko ministrstvo z general Trepovom na čelu.

Pved volitvami.

Minister Buljegin je predložil vladi poseben načrt, glasom katerega naj bi veljala za časa volilnih bojev popolna svoboda tisku. S tem bi prišle vse misli in mnenje med svet in do potrebnega razgovora. Prostost tiska naj bi veljala tudi tedaj, če se razpravlja o nalogah, ki naj jih ima bodoči državni zbor. Vlada pa ni hotela sprejeti tega načrta. Cen-zurni paragraf vlada na Ruskem slej kot prej.

Ker se je izrazil general Trepov, da ne pripusti nobene volitve v Kavkazu, ker bi prišli od tod v dumo samo z revolucionarnim duhom napolnjeni ljudje. Namestnik kavkaški Voroncov pa se je obrnil zaradi tega na ministrstvo telegrafičnim putem, češ, da ni na mir v Kavkazu niti misliti, če se zazna, da ne smejo poslati nobenega zastopnika v dumo.

Vlada se do sedaj še ni odločila, vendar je skoro verjetno, da se Trepova drakonska zahteva ne uresniči.

Češka.

(Za splošno volilno pravico.) V Pragi so napravili socialisti veliko demonstracijo za splošno volilno pravico. Udeležencev je bilo nad 70.000! Delavci so se zbirali na petdesetih mestih. Dasi je deževalo neprenehoma celih dvanajst ur, vendar se je socialistična demonstracija tako impozantno obnesla. Na čelu izpreveda, ki se je pomikal po največjih praških ulicah pred palačo kneza in deželnega maršala Lobkovic, je stopala posebna strankarska deputacija, obstoječa iz treh Čehov in treh Nemcev. V izprevodu je stopalo v posebni vrsti celo 3000 čeških gostilničarjev. Demonstracijskega izpreveda se je udeležila tudi nad tisoč glav broječa četa narodnih socialistov. Spomenico, ki so jo vročili deputanti deželnemu maršalu, je obljubil Lobkovic predložiti deželnemu zboru.

(Povišanje doklade na pivo.) Češki deželni odbor je sklenil povišati davčne doklade na pivo za več kakor še enkrat toliko, kolikor je je bilo treba plačevati do zdaj. Ker izkazuje deželni proračun za leto 1906 celih 13 milijonov primanjkljaja, namestavajo pokriti tega s povišanjem davka na pivo. Doklada bi se zvišala tako na 3 1/2 ali celo na 4 krošne.

Galicija.

(Nove doklade.) Nove doklade na pivo so osrečile tudi gališko deželo, ki je plačevala do zdaj doklade na pivo le 1 K 70 v. Po novem vladnem predlogu se poviša ta na 8 K, kar bo dalo na leto šest in pol milijona dobička.

Srbija.

(Prestolonaslednik.) Na srbskem dvoru so dolgo ugibali, kaj bi napravili s prestolonaslednikom. Nekateri so zahtevali, naj se izšola v tujini. Zdaj so sklenili, obdržati mladega prestolonaslednika toliko časa doma, dokler ne izvrši vseh študij. Potem šele pojde v tujino.

(Spoprijemi s kmeti.) Občinski svetniki in policaji vasi Selevac pri Semendriji so se spoprijeli s kmeti. Slednjih je bilo blizu sto. Na obeh straneh so streljali, en občinski odbornik je ubit. Ranjenih je vseh nad deset, dosti kmetov so prijeli in jih zaprli.

Bolgarija.

(Bolgarski knez na potovanju.) Bolgarski knez se mudi zdaj na Ogrskem. Odtod se meni podati za nekaj dni v Pariz, kjer hoče prisostvovati strelnim vajam z novimi brzostrelnimi topovi. Koncem tega meseca pride najbrže nazaj domov, ker je sklenil, da otvori sam državni zbor, „sobranje“ imenovan.

Makedonija.

(Finančna kontrola.) Turški ministrski svet je imel sejo zaradi zahteve inozemskih držav, ki hočejo imeti finančno kontrolo v Makedoniji, kjer so razmere tako neznosne, da bi človek mislil, da leži ta dežela kje v sredini Afrike in ne na pragu Evrope! Kakor poročajo, je sklenil ministrski svet, ugoditi želji in zahtevi velevladstij, ker uvidi, da ne preostaja Turčiji drugega!

Rumunija.

(Razširjanje poštne zveze.) Poštni brzo-
parniki so vozili doslej le po Črnem morju in sicer med Konstanco in Carigradom. Rumunska vlada javlja zdaj, da bo vozila njena pošta odslej do Egipta in je poverila prevažanje poštne zadeve, v kolikor je sama vsled premalega števila potrebnih ladij pre-slaba, severonemškemu Lojdu. S tem je tudi zveza Berolina in Egipta za cele 4 1/2 dni prikrajšana.

(Manevri.) Rumunski manevri, ki se jih udeleži tudi kralj, so se začeli šele tekom prvih dni tega tedna.

Francija.

(Štrajki v delavnici za denar.) Delavci, ki vlivajo denar v državni delavnici za kovani denar, štrajkajo vsled preslabe plače. Vsled tega je morala vlada podjetje zapreti, ki izjavlja obenem, da ni država v nikaki zadregi, ker je kovanega denarja dosti na razpolago. Tudi kolajn ne potrebuje vlada.

(Proti vojaštvu.) Kakor je znano, so nekateri francoski politični krogi iz dna svoje duše neizprosni sovražniki vsakega vojaštva. Zlasti socialisti so ne-
va m nasprotniki militarizma. Ker so se pridružil tem tudi vodilni krogi iz delavske borze, name-
rava vpeljati ministrstvo preiskavo v ta zavod. Vlada
hoče odpovedati uredništvu najbolj vojaštvu zoprnega
„Voix du peuple“ (=ljudski glas) prostore v delav-
ski zbornici.

Nemčija.

(Polna skleda.) Razni listi so poročali, da je dejal nemški cesar Viljem državnemu kancelarju grofu Bülovu, da je skleda že polna, t. j. za delavce se je storilo že dovolj in zdaj ne dobe ničesar več. Ker je ta vest vplivala med delavstvom zelo razburjevalno, je dal javiti nemški cesar po Bülovu, da ni tega nikdar dejal...

(Bavarska zbornica.) Podobno kakor v avstrijski zbornici razpravlja tudi bavarska zbornica o novem volilnem redu. Socialisti zahtevajo splošno in enako volilno pravico. V debato, s katero seveda še ni konec, posegajo tudi ministri.

Turčija.

(Otvoritev bolgarskih šol.) V Carigradu bi morali otvoriti bolgarske šole že pred mesec dni (14. sept.), a so še do danes zaprte. Vlada pravi, da mora počakati še toliko časa, dokler ni zagotovljena posebna svota v proračunu. Na bolgarski strani menijo, da morda Turčija sploh ne misli odpreti več bolgarskih šol.

(Vedno nove bombe.) Turške oblasti javljajo dan za dnevom, da se jim je posrečilo zaslediti zopet nekaj nevarnih zarotnikov, pri katerih je dobila nekaj bomb. Zaradi preiskav trpe zlasti Armenci, ki so turški vladi trn v peti.

Španija.

(Prestolni govor.) Pri otvoritvi španskega državnega zbora je govoril sam kralj Alfonz. Povdarjal je, da ima vlada več načrtov, ki jih predloži zbornici v pretresovanje. Kot najiminitnejše bi naj bilo reformiranje sodnih razmer in policije in pa organizacija delavstva, ki naj bi imela načrt sporazumno z velepodjetniki. Kralj je tudi razveselil ubožne in lačne španske kroge z vestjo, da namerava ustanoviti novo bojno ladjeve, kupiti si novih vojnih potrebščin itd.

Skandinavija.

(Ločitev Švedije in Norvegije.) Karlstadski program, ki se je baval z ločitvijo obeh držav, sta sprejeli tudi obe zbornici. S tem je ločitev končno dognana stvar. Stokholmska vlada je že izdala ukaz, da je treba odpustiti vse švedske vojake, ki služijo pri mornarici, najkasneje do 18. t. m. domov. Stražo, ki jo je imela ob meji, je poklicala nazaj, kajti kakor znano, ne sme biti na meji, ki je široka celih 15 km, nobenega vojaka. — Za omenjeni program je glasoval v Kristjaniji v zbornici 101 poslanec, proti jih je bilo le 16.

Etiopija.

(Cesar Menelik in Avstrija.) Cesar Etiopije, Menelik, je podpisal z našo državo trgovinsko pogodbo, po kateri je odprt etiopijski trg tudi avstro-ogrskim izdelkom. Naš izvoz bo obstajal ponajveč iz sladkorja in posode iz emajla. — Etiopija, ki šteje komaj 16 milijonov prebivalcev, je znana posebno iz vojne, v kateri je premagala italijansko vojsko. Država, ki je v neprestanem razvoju, ki ga povspešuje zlasti Menelik II. sam, izvažuje pred vsem mnogo kave, kož, slonovih kosti, voska in nojevega perja. Dežela pa nima petroleja, niti svojih industrielnih tovarn. Proračunjen je naš izvoz iz Etiopije na približno 20 milijonov kron, naš uvoz pa na 22 milijonov kron. Mi Slovenci, ki smo toliko bliže morju, se za to seveda dosti ne menimo, nova pogodba obeta dobička podjetnejšim dunajskim hišam.

Štajersko.

Bridko priznanje celjskega nemškega lističa.

Odločni nastop Čehov v Brnu je prestrašil tudi celjsko „Vahtarico“, da gleda sedaj plašno okoli sebe, imajoč pred sabo žalostno perspektivo, ko bo nekoč tudi njenim gospodom izginila uropana posest iz njih rok. Zasedli bodo svojo zemljo zopet „Nomadi“, kakor imenuje zaničljivo češko delavstvo, posle in uradnike tista celjska časnikarska reva. Vprašanje: kdo je povzročil žalostne dogodke v Brnu, kjer je zaradi nemške nasilnosti tekla češka kri, reši kar na kratko z odgovorom, da je poslovanjenje, ki je izvršuje vlada s tem, da pošilja v Brno skoro izključno le češke uradnike, tisto zlo, ki daje vsem Nemcem malo upanja na lepšo bodočnost. Čehi na Moravskem so ji tisti „schreckensregiment“, pred katerim bodo morali bežati nemški meščani in prepustiti svojo (?) zemljo Slovanom. Resnično, začelo je strašiti po vsej Avstriji in da so največji strah Slovani, o tem bo imela priliko prepričati se še večkrat celjska ob-skurna „vahta“.

Po njeni trditvi je torej v raznih uradih brn-
skih vsaka nemška beseda prepovedana. Kje smo

Slovenci še daleč za tem energičnim češkim ljud-
stvom? Kdaj se bo glasila po naših uradih izključno
slovenska govorica?

Krivo pa pripisuje tudi na rovaš brnskimi
Nemcem, ki se baje premalo „schneidig“ postavijo v
bran takemu poslovanjenju, in posebej še proti če-
škemu uradništvu. Vzrok temu naj so tudi brnski
židje, ki ovirajo nemško narodno delo, in ki so vsak
čas pripravljeni preskočiti v češki tabor, ako jim tam
bolje kaže. — Najbridkejša resnica pa, ki jo potrtega
sreča priznava ravno celjska „nemška vahta“, je —
krepka češka organizacija. Res je! Češko narodno
delo je doseglo tak uspeh, tako piše ta listič, da se
je kar čuditi. Za češkimi državnimi uradniki so se
polagoma naseljevali češki obrtniki. In kako se znajo
Čehi ravnati po geslu „svoji k svojim“, to je že moj-
stersko. Kakor znajo Čehi bojkotirati nemške trgovce
in obrtnike, tako malo razumevajo to Nemci, četudi
so le-tam na razpolago še drugačna uspešnejša sred-
stva, kakor Čehom. Da niso Nemci tako brezmiselno
sprejemali čeških delavskih moči, potem bi danes
češki naval še ne bil tako močan. Ugovor, da nem-
ških delavskih moči ni bilo mogoče dobiti, ne velja;
Nemci bi morali lakote poginiti, ako bi ne razumeli
vsaj nekaj češčine, ki jo zahtevajo židje poleg nem-
ščine. O jej! Tu bi se lahko pokazalo uspešno delo,
pravi „vahta“, češki delavci naj bi se pometali na
cesto in nadomestili z nemškimi. Ali tako se žal ni
zgodilo. Zato pretaka solze zdaj celjska nemška
„Vahtarica“. Da, da, res je žalostno, da po takem re-
ceptu že niso davno začeli postopati pri nas na Šta-
jerskem Slovenci.

In ta nemška slabost, nadaljuje omenjeni listič,
je v veliki meri koristila češki stvari. Značilno za
politiški talent Čeha je, da obrača svojo pozornost
posebno na delavce in posle. Razumel je, vzgojiti
si delavsko maso narodno, organizirati jo in ji s tem
pridobiti gospodstvo na ulici. Češki voditelji se ne
motijo, ako vidijo, zanašajoč se na vstrajnost in ener-
žijo svojih ljudi, v sedanjih pomočnikih bodočih sa-
mostojnih obrtnikov, v delojemalcih bodočih pod-
jetnikov.

Kako pa razumevajo slovenski voditelji socialno
politiko? Žalostno. — Kako krvavo potrebujemo tudi
mi na Štajerskem tako energičnega narodnega dela
po češkem vzoru, potem bi se razmere kmalu pre-
drugačile, in v čegavo korist, to ni težko uganiti.

Usoda in narodni grehi od celjske „Vahtarice“
ošteti brnskih Nemcev naj bi bili v svarilen zgled
ne le obmejnim, marveč vsem Slovincem!

Disciplinarna preiskava proti okrajnemu gla-
varju gosp. Čapeku je dokazala, da so bila vsa
natolcevanja proti njemu lažnjiva.

Slovenjebistriškega okrajn. šolskega sveta
so se polastili — Nemci v veselje vsem nemškimi
listom.

Nov dež. šolski nadzornik na Štajerskem je
dr. Karel Tumlirz, dosedaj v Črnicah.

Nov „südmarkin“ dohodek. Uspeh, ki ga je
doseglo to zloglasno nemško društvo s svojimi už-
galicami (pravijo, da nad 9000 K), je privedel „süd-
marko“ do tega, da bo prodajala sedaj tudi pisemski
papir v svojo korist. In kaj pravi k temu celjska
„vahta“? Resnično, resnično, žalostno je, da se mora
nemštvo, ki ima na razpolago velikansko gospodar-
sko moč, posluževati različnih užgalic, mila, zobo-
trebnikov, pisemskega papirja itd., da si ohrani svoj
obstoj. Dobro je povedala.

Primorsko.

Reška gubernija.

(Sestanek hrvatskih poslancev.) Devet
ur so zborovali zastopniki hrvatskega naroda. 31 po-
slancev se je udeležilo tega nadstrankarskega sestanka
na Reki z namenom, da se posvetujejo in ukrepajo
o današnjem političnem položaju svojega naroda. Na
konferenco je bila vabljen tudi dr. Frankova stranka
in Starčevićeva, ki se je pa vsled tega nista ude-
ležili, ker so bili vabljeni tudi — čujte! — Srbi. Dal-
matinski Srbi so vabilo zopet vsled tega odklonili, ker
niso bili vabljeni Srbi iz Hrvatske in Slavonije. Ali
naj pride malenkostna politika Jugoslo-
vanov že v pregovor? Vse zborovanje se je vršilo
tajno, znana je le resolucija, kjer se pravi, da so
zbrani uverjeni, „da su oba naroda, hrvatski i ugar-
ski, ne samo s obzira na svoje historičke odnošaje,
več još više s obzira na činjenicu neposrednoga su-
sjedstva in na realne potrebe svoga života i medju-
sobne samoobrane upućeni jedan na drugoga“. Reso-
lucija se tudi zavzema za združitev Dalmacije s
Hrvatsko in Slavonijo. Da je mogoče to doseči, pa

je treba najprej odpraviti neosnovane parlamentarične odnose v Hrvatski in Slavoniji, treba je najširše volilne pravice, tiskovne svobode, popolne prostosti za sestanke, neodvisnosti sodnikov, ki naj so neodgovorni za svoje obsodbe. Resolucija zahteva, da je tudi posebno sodišče za take uradnike, ki kršijo zakone. — Da je mogoče te ideje razširjati, jih izvrševati in reševati nova vprašanja, so volili v ta namen poseben odbor petorice poslancev. Mi se sicer z zadnjimi točkami resolucije docela strinjamo, a žal nam je, da se vpoštevata baš tam, kjer se govori o razmerju z Ogrsko, tako malo Stjepan Radićeva razprava, priobčena v „Hrvatski Misli“, ki stremi za tem, da mi vendar enkrat uvidimo „ni pod Pešto ni pod Beč“.

Državnozborna volitev na Koroškem. Pri 10. t. m. vršeci se dopolnilni volitvi za kmetske občine okrajev Celovec-Feldkirchen (!)-Velikovec-Dobrlaves-Pliberk-Železna kaplja je dobil slovenski kandidat Grafenauer 2169, nemški Seifritz pa 2253 glasov. Zmagali so torej Nemci z ne baš častno večino 84 glasov. Na tako zmago Nemci pač ne morejo biti ponosni, nasprotno, prepričali so se, da jih pri prihodnjih volitvah zna vreči slovenska moč. Z neumornim delom in vstrajno agitacijo bodo Slovenci to tudi dosegli.

Doma in drugod.

Odlikovanje. Deželnosodne svetnike gg.: Leop. Žužka v Postojni, Dan. Šuflaja v Velikih Laščah in Tom. Einspielerja v Ljubljani je odlikoval cesar z vitežkim križcem Franc Jožefovega reda, dež. sod. svetniku gosp. Jul. Polecu je podelil naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika, pis. predstojniku g. Jos. Hočvarju pa zaslužni križec s krono.

Osebnosti. Na II. drž. gimnaziji v Ljubljani so postali suplentje gg. Fr. Gnezda, P. Holeček in Iv. Lokar. — Sodni pristav dr. A. Kuder je premeščen iz Mokronoga v Črnomelj, na njegovo mesto pa pride iz Črnomlja sodni pristav M. Zwitter.

Fran Marn. V Topuskem na Hrvatskem je umrl 5. t. m. gimnazijalni profesor Fran Marn, rojen v Štangi na Kranjskem. Že v svojih mladih letih je začel delovati na literarnem polju ter si je pozneje s svojimi znanstvenimi razpravami stekel posebnih zaslug, osobito za hrvaško šolsko literaturo.

Mestna občina ljubljanska zmagala nad kazinskim društvom. Dne 9. t. m. je izšla razsodba c. kr. dež. sodišča, s katero se je tožbi mestne občine popolnoma v vseh točkah ugodilo ter toženo društvo „kazin“ obsodilo, da povrne občini 1794 K 16 v. pravnih stroškov. Izpred kazine izgine torej veranda, s prostora v Zvezdi pa stoli in mize. Seveda bo nemška ošabnost napela vse svoje moči, da bi še nadalje uživala te dobrrote, ali gotovo je, da se nemškemu kazinotom ta želja ne izpolni.

Pri slovesni otvoritvi srbskega vseučilišča v Belgradu bo zastopal „Slovensko Matico“ njen odbornik g. Anton Trstenjak.

Hrvatsko pevsko društvo „Kolo“ iz Zagreba priredi jutri v nedeljo v „Narodnem domu“ v Ljubljani velik koncert.

Nov „Sokol“. V Kranjski gori so ustanovili telovadno društvo „Sokol“.

Šolski vrtec družbe sv. Cirila in Metoda na Savi je v nedeljo 17. m. m. slovesno blagoslovil prvomestnik g. Tomo Zupan ob navzočnosti mnogoštevilno zbranega ljudstva. Oglasilo se je okoli 150 otrok. 9. t. m. pa se je odprl otroški vrtec za jeseniške otroke.

K podraženju mleka. Mestni magistrat ljubljanski je odprl svojo prodajalno mleka, kjer se dobi garantirano neposneto mleko liter po 16 vinarjev. To je vse lepo in prav, a nikakor se ne more odbravati, da so organi mestnega magistrata mirno gledali, ko so nekatere posebno navdušene ženske razlivala mleko in pobijale steklenice mlekaricam, ki niso hotele dati mleka po 16 vin. Vse se bo uredilo tudi brez takega surovega nastopanja. —

Proti alkoholu.

(Dalje. Glej št. 39.)

Kar imenujemo mi alkohol, to nazove priprost človek vinski cvet, špirit. Navadni špirit, ki ga rabimo pri samovarjih, je navlašč denaturiran, osmraden, da bi bil s tem neužit. (Žal, da jih poznam celo sam dosti rojakov, ki zavživajo celo tak z vodo pomešan špirit!).

V sadežih, iz katerega delamo opojne pijače, ni niti kapljice alkohola. Alkohola nima niti grozdje, iz katerega pripravljamo vino, niti hruške in jabolka, iz katerih stiskamo mošt; niti v žitu, iz katerega izdelujemo pivo; niti v krompirju in drugi sadeži, iz katerih dobivamo na več ali manj sestavljen način žganje.

Ali alkohol se napravi potom gotovega procesa iz sladkorja in škroba imenovanih sadežev, in da je res škodljiv človeškemu telesu, našemu organizmu, to naj izpričujemo v sledečem.

Kdor se ozre količkaj v življenje na okrog, je opazil gotovo že strupeni vpliv alkohola v svoji najbližji okolici, če že ne morda celo kdaj na samem sebi. Kdo se še ni navadil spoznavati moralično in telesno bedo pijancev? Kdo še ni čul o slučajih smrti, ki jih je povzročilo preobilno vživanje alkoholskih pijač? Skrčene ledvice, otrpnela ali z masčobo zalita jetra in sree, raztrgane žilice v možganih, ponavljajoči se želodčni katari, tresenje rok — vse to so posledice vživanja opojnih pijač.

Zdaj pa se dobi kdo, ki poreče, vendar je zmerno vživanje alkohola koristno, celo bolnikom zapisujejo zdravniki vino.

S popolnim prepričanjem trdimo, da je tako mnenje napačno, prav kakor store to zdravniki, ki

dado bolnim alkohol kot pijačo. Dokazalo se je namreč, da je alkohol tudi bolnikom zelo škodljiv. Zelo očitni primeri so v tem oziru pri kroničnih boleznih, pri slabotnih ljudeh, pri živčno bolnih, pri takih, ki trpe na pomanjkanju krvi ali pa, ki so na srečo bolni, pri rekonvalescentih t. j. takih, ki so v kaki težki bolezni zelo oslabei in okrevali telesno i. dr. Pri vseh teh vrstah bolezni se je naravnost dokazalo, kako zelo škodljiv je alkohol. Edino pri zelo hudih srčnih slabostih se ni mogla dekadati škodljivost alkohola; ali pokazalo se je, da tudi druga primerna sredstva ravno tako dobro vplivajo.

Da je mogoče ozdraviti vse bolezni brez kapljice vina ali piva, izkazuje uspeh londonskega hospitala, kjer so imeli v oskrbi tekom 25 let nič manj kakor 86.000 bolnikov, pri katerih niso uporabljali alkohola, in vendar je v sorazmerju z drugimi bolnicami jih baš tu najmanj umrlo.

Alkohol se rabi samo v enem slučaju kot zdravilno sredstvo, in to z resničnim uspehom. Ali to ne kot opojne pijače v obliki piva ali vina, ampak kot čisti špirit pri uporabi na zunaj, pri obvezah itd.

Poleg tega se pa oziroma zdaj še malo naprej. Ni nam bilo težko, pokazati, da je alkohol v vsakem oziru nepotreben, je naravnost škodljiv in da je na nas ležeče, da stopimo v boj proti vživanju alkohola, ali pokazati moramo še na sledeče.

Človek, ki popije na dan povprečno za 12 kr. opojnih pijač, zapravi v enem letu okrog 50 gld., v desetih letih 500 gld. — brez vsake koristi ali dobička. In koliko jih je, ki se ne zadovoljijo s tako majhno količino! Samo v Nemčiji izda ljudstvo za opojne pijače na leto 3120 milijonov kron!

Kako pa izgleda s pivci iz navade in kakšne grozne posledice ima tako nesrečen človek za svoj rod, o tem hočemo razpravljati na podlagi dokazov prihodnjih.

Listnica uredništva: Dopisniku za „Denuncianti in Hein“: Porabimo prav gotovo prihodnjič. Srčna hvala! Nas je iskreno veselilo!

Lekarnarja A. THIERRY-ja

BALZAM

pristen le s trgovskosodno registrirano zeleno varstveno znamko z navedbo „centifolijsko mazilo“ (iz vrstice „ros“ centifolia). Najstarejše domače sredstvo zoper prsne in pljučne bolezni, kašelj, izmečke, želodčni krči, vomanjkanje teka, pehanje iz želodca, zoper zrago, napenjanje, telesno zaprtje, influenco, za rane, zobne bolezni itd. Poštne prosto do vsake poštne postaje z zavojem: 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 velikih 15 kron.

Edino pristno **centifolijsko mazilo** (iz vrstice „ros“ centifolia).

To mazilo izvrstno deluje zoper vnetje, ima gotov uspeh, ali pa olajša bolečine. S poštino, poštno spremnico in z zavojem vred veljata 2 lončka K 3'60. Pristno le iz lekarn „pri angelju varhu“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatecu, kamor je pošiljati naročila.

Popolno prepričanje o nenadomestljivosti teh sredstev dokazujejo Vam zvezki z več tisoč zahvalnimi pismi, ki se pri denejo vsaki pošiljati balzama zastoj ali pa se na željo pošljetej dopošljejo.

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravje!

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najprijetnejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom, ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na vsled mrzlosti maternice in madron; zato ne smejo

jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi:

Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

12 stekleniče (1 ducat)	5.— K	48 stekleniče (4 ducate)	16.— K
24 stekleniče (2 ducata)	8'60 „	60 stekleniče (5 ducatov)	18.— „
36 stekleniče (3 ducate)	12'40 „	Manj od 12 stekleniče	se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi v pravi sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodanju, kataru in odstranjuje goste slinice ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsnih in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

2 originalni steklenici 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h; 6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal.

Priporočajte povsod „Naš List“!

Vsak dobi en mesec dni brezplačno

„Naš List“, „Slov. Gospodinj“ in „Ježa“,
kdor kupi 1 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Slov. Gospodinj“, „Ježa“, „Slovana“,
kdor kupi 2 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Sl. Gospodinj“, „Ježa“, „Slovana“, „Ljub. Zvon“,
kdor kupi 3 kg ekstrakta „Panonski biser“

Nealkoholni ekstrakt „Panonski biser“

daje pomešan — 1 del ekstrakta s 7 — 10 deli sveže vode — najboljše
najprijetnejšo nealkoholno pijačo „Panonka“.

Izvrstna kakovost! **Izvanredno nizka cena!**
1 liter pijače pride na 20 — 25 vinarjev.

Cena ekstrakta s posodo vred: 1 kg 2 kroni, 2 kg 5 kron,
3 kg 8 kron 7'20, 5 kg 11'50

Nepoškodovane steklenice se vzamejo 2 kg-ne za 1 krono, 3 kg-ne za K 1'20 in 5 kg-ne za K 1'60 franko nazaj. 16

Ekstrakt naj se shranjuje dobro zamašen na hladnem prostoru.

Da se kar največ zniža poština, je najumestneje naročiti na enkrat 3 kg ekstrakta. Da bode mogoče liste redno in pravočasno pošiljati, naj se blagovoli poslati denar ob enem z naročilom; na ta način se prihrani tudi poštino povzetje, ki bi pri tako malih zneskih jako občutljivo podražilo pijačo. V naročilu mora biti navedeno, kak list dotičnik želi imeti.

Zaloga nealkoholnih pijač „Abstinencija“

Ljutomer Štajersko.